

מר:

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) כ"ח דף מח: נכל
הסוגיא, (ב) כמכות ס:
כ"ק ו: ק"ו, (ג) כ"ח קג:
(ד) כ"ח קה: (ה) דברים
טו, ו: דף מה: נחמה,
(ו) ע"פ ח"פ כ"ח ל: ד"ה
שם וכו' בלחוד וכו',
(ז) ע"פ ח"פ חסידות חסידות
לע: ד"ה חסידות וכו' על
זיון.

הנהרות הב"ח

(א) שבת לא נעלה ה"ד
נשבע וטעם מ"ל וכן
המקור: (ב) ר"ש ד"ה
הנהרות וכו' שם שבת
נשבע, נ"ב הכי משמע
נשבע מו ע"ה: (ג) חסיד
נשבע נשבע וכו' ה"ה
דחת נשבע חסידות:

רבינו הנאל

רב יוסף אבד כשומר
שכר, ואקרא לא כולי
עלמא אית להו רבי יוסף
דאמר כשומר שכר יוסף
דקיימא לן המהמקס
במצוה פטור דמי כשומר
וזו היא פטורה דרב יוסף,
ופטור כשומר פטור [אין
בין המודר] ובמלוא צריך
למשכין פטור מר סבר
מצוה קא עביד וכו' סבר
לאו מצוה קא עביד:
לימא כשומר המלוה את
הבית על המשכונת והנכנס
שמיטה א"ע שמיטה שוה
אלא פלג, פירוש חצי
המלוה אינו משמט דבריו
רש"י, ר' יהודה משמט דבריו
אומר אם היה משכונת
כנגד חובו אינו משמט
ואם לאו משמט:
ואקראמא א"ע שמיטה
שוה המשכונת אלא חצי
המלוה אינו משמט (א)
מאי אינו משמט דקמי
רש"י אכולה מלה
ובדמיון, רש"י אית
ליה דשמואל, ואע"פ דלא
שוה משכונת שיעור וזו
קא מקבל ליה לייבוי חצי
אינו משמט, ור' יהודה
נשיא ליה ליה הא
דשמואל, ודחין לא
לעולם כולי משמט ליה
להו דשמואל וכו' חצי, כולי
רש"י סבר כנגד כולי
הוא קונה (א) מיהו פטור לו
מקצת ונשיא לו מקצת
לחל לא ונחלקה חרות
הלוואה כיון ששכנס
בכריתות חרות המשכונת
והחל עליו חרות משכונת
ומתן לייבוי אית ביה דין
המשמט, ור' יהודה נשיא
סבר משכונת כנגד קונה,
פירוש שיעור דמי
המשכונת קנוה בחבירו
והשאר עליו במלוה
ליפיק משמט הנשאר:
איכתי חותם בנשיא דמי
המשכונת, עלמא לא
פליגי דשמואל כולי
ברמי המשכונת, רש"י
סבר קנאו ואינו משמט
וכו' המלוה המשכונת
שכרו אבל השאר
משמט, ור' יהודה הנשיא
סבר משמט הכל ומחזיר
המשכונת ללוה דלא
קנאו, ואי לא קני ליה
למשכונת אמאי קטט ליה
לזכרון דברים עלמא:

כשומר שכר דמי. שכן מלוא ומלוה על המשכונת נמי מלוא עבד:
לימא דרב יוסף פנאי היא. דמילתא דרביה דלא מנאי היא דרבי
עקיבא לית ליה דרבה אלא דרב יוסף מי לימא מנאי היא מי מנאי
לאוקמה לרבי אליעזר כותיה: לריך למשכון. להשתמש בו ומנכה
לו מן החוב דמי שירות המשכון. רבי
אליעזר סבר כיון דלרך למשכון אלא
כאן מלוא והנאלו נמשכו והיו כשומר
חנם ורבי עקיבא סבר כיון דפוחת
עליו והולך מלוא היא ולא היו עליו
אלא כשומר שכר: לימא כי הני פנאי.
הא דשמואל: המלוה על המשכון.
אין משמט ומשמטו דאין כאן משום
לא יגוש (א) שהרי אינו נגוש: אינו
משמט. לקמן מפרש אי כההוא פלגא
קאמר אי כההוא חוב קאמר: אי נישא
כנגדו. הוא דליתו משמט דלהוא פלגא
מיהא הוי משכון: מכלל דרבי יהודה.
דפליגי עליה דלמך אם אין משכון
כנגד חובו משמט אכנגדו נמי משמט
דאפי' ההוא פלגא דכנגדו לא חשיב
משכון ומשמטא ליה שביעית: אלא
משכון. דהפסך למאי תפסיס אי לאו
למשכון מיהא דההוא פלגא: אלא
לאו כנגד כולו. קאמר חזק חזק
למי משמט דאע"פ שאינו שוה אלא
פלגא הוי משכון כנגד כולו ואינו
משמט כלום מן החוב והיינו כשמואל
ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דמי
אין משכון כנגד הלוואתו אינו משמט
כולו אלא כנגדו: לא לעולם כנגדו.
קאמר רבי שמעון דליתו משמט
לההוא פלגא מיהא הוי משכון ולית
ליה משכונת ואההוא פלגא גופיה
פליג ר' יהודה הנשיא למימר דלא
הוי משכון: כנגדו נמי משמט. דלא
הוי משכון אלא לזכרון דברים תפסיס:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. כל המחוייבין שבעה
מן התורה נשבעין ולא משלמין
כלומר לא חייבה תורה שבעה ליבעט
ולעול אלא הנשבע ישבע לתובע ולא
ישלם. ובגמרא (מה' י"ל) ה' ואלו נשבעין
ונטעין. שמיטת להם כחמים ליבעט
ולעול: השבוע והנוטע לו כולה
מפרש להו נמנאי: ושכנגדו חסוד
על השכונת. התובע שהנשבע שכנגדו
חסוד על השכונת ונמנאי הנשבע
שכונת מן התורה ע"י הודאה במקצת
נשבע התובע ונטעל: וחטוי
פנקסו. על מה שכמו פנקסו שהוא
כוחם עליה הקפות שהוא מקיף. ולקמן
מפרש הכי דמי: הרי זה נשבע ונטעל. ובגמרא (מה' י"ל) מפרש מאי שנא
שכר דחיקו ליה רבנן: עד שפסקה מקצת הודאה. לרבי יהודה לא
חיקו שבעה לטעול אלא במקום שיש שבעה על הנשבע והפסדה
כחמים על התובע כאלו השניות כאן: הרי זה נשבע ונטעל.
שהדברים מוכחים שהרי עדים מעידים (א) שמשכנו שלא נרשום:
אחת

גדולות

ורב יוסף אמר בשומר שכר. וא"ת דלמערין כר"ה (דף כח).
המודר הנאל מן המעין מותר לתבול לו חקיעת מלוא
והמודר הנאל מן המעין מותר לתבול לו חקיעת מלוא
הא מיתני לרב יוסף דחשיב ליה כהכי
שומר אכזה ומשכון דכמה פעמים
שיתעסק בה לשוטחה לנרסה
ולהנזיפה ופטור מליתן לו אכל הכס
יכול לכון למקוע ולטבול במקום שלא
יבא שם עני כחותה שעה:
במלוא צריך למשכון. פירש
נכונת להשתמש ומנכה
מן החוב דמי שירות המשכון כי הא
(א) דלמך צ"י האומנין (כ"ח דף ס:)
שוכר אדם משכונתו של עני מפני
שאין אלא מחשיב אכזה לנעלים
ור"מ פירש לרין למשכון שאינו רזה
להלות לו בלא משכון וקשה דלמו
מקום הכי לאו מזה קא עביד:
אלא כמו כנגד חובו וברשמואל
קמ"פ. ואע"ג דלמך
לית ליה דשמואל גבי אכזה המשכון
אינו מפקיד אפי' כנגד המשכון הכא
מכל מקום נגד המשכון אינו משמט
דגבי אכזה דלמי כיון דלית ליה
דשמואל לא נשבע למשכון לעני
ספסיס:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין שבתורה הנשבעין ולא
משלמין ואלו נשבעין ונטעין השכיר
והנוטע והנחבל ושכנגדו חסוד על השכונת
וחטוי על פנקסו השכיר כיצד אמר לו תן
לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי
והלא אומר לא נטעתי (א) הוא נשבע ונטעל
רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת
הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים
דינר וזה יגדל כיצד הוי מעידן אותו שנכנס
לביטו למשכנו שלא ברשות הוא אומר כלי
נטעל והוא אומר לא נטעתי הוא נשבע
ונטעל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת
הודאה כיצד אמר לו שני כלים נטעל והוא
אומר לא נטעתי אלא אחד נחבל כיצד הוי
מעידים אותו שנכנס חרות דין שלם ויצא
חבול ואמר לו חבלת בי והוא אומר לא
חבלתי הרי זה נשבע ונטעל רבי יהודה אומר
עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו
חבלת בי שתים והלא אומר לא חבלתי כך
אלא אחת ושכנגדו חסוד על השכונת כיצד
אחת

ודבריו הימים (א) כהי שקלי וזה שש מאות וצ"י כחא דונחם
(דף קט: וס) משני עליה שבעה מכל שטע"י אכל נמדרש משני שנתן
לו שש מאות שקלי כסף שה"י של זה וקרא דשמואל ה"פ כסף
כל כך שה"י של זה ודברי הימים שש מאות מכסף שה"י
שקלים זה דהיינו י"ב חלקים ודינר היתר אור"ח שהיו נותנין אותו
להכרע בדמוכה כפרק י"ב כסוד (נכונות דף ג וס) גבי פדיון כהן
דקאמר יהיב ליה דמי דמזבן כ"ה וזו דל וזה ושמותא והכי לפדיון כהן והשתא אמאי לא קאמר דל חומשא דחוזא ושמותא היינו
חומשא אלא משום דההוא חוזא שלא היה אלא להכרע מוכר אותו כפי ענינו וכן מוכר דשקלים (דף ג) דהכרע אחד מבי"ה דמפרש
מנאי' כמה הוא קולבון כחמים אומרים מני מעה ומחלית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרנו כחמים ליתן סלע
ופדיון לכל שיהיה צד זרע חומר שעורים שהוא פדיון ויתר על ג' שקלים הכסוד בקרא למ"ט שנים אומר פדיון לא בלא להכרע אלא
נקט סלע ופדיון משום דלי אפשר לנמסר ולומר סלע ופדיון חסר משום שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משלם פדיון (א):

גדולות

ורב יוסף אמר בשומר שכר. וא"ת דלמערין כר"ה (דף כח).
המודר הנאל מן המעין מותר לתבול לו חקיעת מלוא
והמודר הנאל מן המעין מותר לתבול לו חקיעת מלוא
הא מיתני לרב יוסף דחשיב ליה כהכי
שומר אכזה ומשכון דכמה פעמים
שיתעסק בה לשוטחה לנרסה
ולהנזיפה ופטור מליתן לו אכל הכס
יכול לכון למקוע ולטבול במקום שלא
יבא שם עני כחותה שעה:
במלוא צריך למשכון. פירש
נכונת להשתמש ומנכה
מן החוב דמי שירות המשכון כי הא
(א) דלמך צ"י האומנין (כ"ח דף ס:)
שוכר אדם משכונתו של עני מפני
שאין אלא מחשיב אכזה לנעלים
ור"מ פירש לרין למשכון שאינו רזה
להלות לו בלא משכון וקשה דלמו
מקום הכי לאו מזה קא עביד:
אלא כמו כנגד חובו וברשמואל
קמ"פ. ואע"ג דלמך
לית ליה דשמואל גבי אכזה המשכון
אינו מפקיד אפי' כנגד המשכון הכא
מכל מקום נגד המשכון אינו משמט
דגבי אכזה דלמי כיון דלית ליה
דשמואל לא נשבע למשכון לעני
ספסיס:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. ואלו נשבעין ונטעין
ב"י חמיה דלא חשיב ההיא
דחנן לעיל (דף מה) מי נשבע מי
שהפקדון אלא למאי דמוקי לה אסיפא
דכרשא וכל הני דחנן לקמן בפירקין
(דף מה) הפוגמת כותבה ועד אחד
מעידיה שהיא פרועה כ"י וליכא לשנוי
דחנן ודיקדוק דמי כיון דחנן ואלו כדלמערין
כפ"ק דקדושין (דף טו: וס) ויש לומר
דלא חשיב אלא הכהו שאין כנגדו
לאיין ליבעט: התקבלת מהן
דינר וזה. משמע שהוא כ"ה
דינר כסף וה"י מוכח כהדיא כר"ס
הזה (כ"ח דף מה) וקשה לר"מ דלך
נשתנה כל כך דעכשיו אין זקוק של
זה ויתר מ"י וזקוקים של כסף ואומר
ר"מ דדינר זה עכ"פ משל כסף והיה
שוקל כפלים וכן משמע כאלו
טריפות (חולין דף נ"ה) שהיה משונה
בעיני מדנקט אס נשמייר כעובי
דינר זה גבי ניקב העמוד לפיכך
שזה כ"ה שהכסף שזה י"ב של כסף
דמוכה באגדת שמואל דפריך קראי
אהדי דכספר שמואל (ג דה) כח
גבי גורן ארונה כסף חמשים שקלים

ודבריו הימים (א) כהי שקלי וזה שש מאות וצ"י כחא דונחם
(דף קט: וס) משני עליה שבעה מכל שטע"י אכל נמדרש משני שנתן
לו שש מאות שקלי כסף שה"י של זה וקרא דשמואל ה"פ כסף
כל כך שה"י של זה ודברי הימים שש מאות מכסף שה"י
שקלים זה דהיינו י"ב חלקים ודינר היתר אור"ח שהיו נותנין אותו
להכרע בדמוכה כפרק י"ב כסוד (נכונות דף ג וס) גבי פדיון כהן
דקאמר יהיב ליה דמי דמזבן כ"ה וזו דל וזה ושמותא והכי לפדיון כהן והשתא אמאי לא קאמר דל חומשא דחוזא ושמותא היינו
חומשא אלא משום דההוא חוזא שלא היה אלא להכרע מוכר אותו כפי ענינו וכן מוכר דשקלים (דף ג) דהכרע אחד מבי"ה דמפרש
מנאי' כמה הוא קולבון כחמים אומרים מני מעה ומחלית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרנו כחמים ליתן סלע
ופדיון לכל שיהיה צד זרע חומר שעורים שהוא פדיון ויתר על ג' שקלים הכסוד בקרא למ"ט שנים אומר פדיון לא בלא להכרע אלא
נקט סלע ופדיון משום דלי אפשר לנמסר ולומר סלע ופדיון חסר משום שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משלם פדיון (א):

גדולות

(א) כהי שקלי וזה שש מאות וצ"י כחא דונחם (דף קט: וס) משני עליה שבעה מכל שטע"י אכל נמדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שה"י של זה וקרא דשמואל ה"פ כסף כל כך שה"י של זה ודברי הימים שש מאות מכסף שה"י שקלים זה דהיינו י"ב חלקים ודינר היתר אור"ח שהיו נותנין אותו להכרע בדמוכה כפרק י"ב כסוד (נכונות דף ג וס) גבי פדיון כהן דקאמר יהיב ליה דמי דמזבן כ"ה וזו דל וזה ושמותא והכי לפדיון כהן והשתא אמאי לא קאמר דל חומשא דחוזא ושמותא היינו חומשא אלא משום דההוא חוזא שלא היה אלא להכרע מוכר אותו כפי ענינו וכן מוכר דשקלים (דף ג) דהכרע אחד מבי"ה דמפרש מנאי' כמה הוא קולבון כחמים אומרים מני מעה ומחלית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרנו כחמים ליתן סלע ופדיון לכל שיהיה צד זרע חומר שעורים שהוא פדיון ויתר על ג' שקלים הכסוד בקרא למ"ט שנים אומר פדיון לא בלא להכרע אלא נקט סלע ופדיון משום דלי אפשר לנמסר ולומר סלע ופדיון חסר משום שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משלם פדיון (א):

